

Jaarverslag 2008 Archeologische Werkgroep Beverwijk-Heemskerk

Graven en waarnemen

In het uitbreidingsplan Waldijk II in Uitgeest werd door het Archeologisch Diensten Centrum (ADC) een uitgebreide opgraving verricht. Eind mei en begin juni hebben leden van de werkgroep daarbij assistentie verleend. Zichtbaar waren vele sporen van greppels en kuilen van een nederzetting. Een aantal greppels konden gerelateerd worden aan huisplattegronden. De datering van de nederzetting is rond het begin van de jaartelling. Eveneens werd door de werkgroep geassisteerd bij een klein onderzoek dat door het ADC werd uitgevoerd in het Poelenburgplantsoen in Heemskerk.

Door het archeologisch bureau Jacobs en Burnier werd van 16 t/m 20 juni grote proefsleuven gegraven op het terrein van de voormalige Regenboogschool op de hoek van de Maerelaan en Mozartstraat in Heemskerk. Vier leden van de werkgroep hebben meegeholpen met het schaven van de vlakken en het intekenen van de grondsporen. In de vlakken waren voornamelijk de graafsporen te zien van akkers en moestuinen uit de middeleeuwen tot de nieuwe tijd. Op ongeveer 1,5 meter diepte was op enkele plaatsen de laag met ploegsporen uit de IJzertijd (800-12 v. Chr)) zichtbaar.

In een bouwput aan de Ruysdaelstraat-hoek-Kerkweg in Heemskerk kon door de werkgroep een profiel worden vastgelegd. Op 215 en 300 cm onder het maaiveld waren humeuze lagen zichtbaar. In de laag op 300 cm diepte waren vaag ploegsporen te zien.

In de loop der jaren zijn op een tiental plaatsen in Heemskerk en Beverwijk ploegsporen uit de IJzertijd gevonden, voornamelijk op de flanken van de strandwallen. Het beeld ontstaat van een uitgebreid gebied met akkercomplexen en ongetwijfeld één of meerdere nederzettingen. Van die nederzettingen zijn tot nu toe praktisch geen duidelijke sporen gevonden. Het is jammer dat het bevoegd gezag oordeelde dat bij dit bouwproject voorafgaand archeologisch onderzoek of archeologische begeleiding tijdens de graafwerkzaamheden niet nodig was. Rekening houdend met de zeer grote omvang van de bouwput, zou de kans groot zijn geweest meer informatie over het systeem van de akkercomplexen of sporen van een nederzetting te krijgen. Gezien het langzame tempo van het ontgraven van de bouwput zou archeologisch onderzoek of begeleiding geen enkele belemmering voor het bouwproces hebben gevormd.

Verder werd door de werkgroep meegekeken bij de graafwerkzaamheden voor de Westelijke Randweg, de sanering van een pompstation en grondboringen op het Meerplein, vervanging van een rioolpersleiding nabij de Communicatieweg, graafwerk bij kasteel Assumburg en de verbouwing van een pand aan de Breestraat.

Restauratie en onderzoek

Aan het Provinciaal Depot voor Bodemvondsten te Wormer zijn drie voorwerpen voor restauratie aangeboden. Het zijn een 13de-eeuwse pot, een 15de-eeuwse grape (kookpot op drie pootjes) en een steengoed kruikje van rond 1600, allemaal bodemvondsten van de Breestraat.

Voor een onderzoek naar samenstelling, corrosie en oorsprong van middeleeuws gebrandschilderd glas, in Engeland en het continent, zijn elf glasfragmenten beschikbaar gesteld. Het onderzoek houdt verband met de restauratie van gebrandschilderde ramen in de kathedraal van York, Engeland. De glasfragmenten zijn afkomstig van de opgraving van de funderingen van de pastorie

van de Jansheren in het centrum van Heemskerk, door de werkgroep in 1968/69 uitgevoerd. Het onderzoek van het glas vindt plaats aan de School of History and Archaeology van Cardiff University. De glasfragmenten zijn inmiddels terug ontvangen; de resultaten van het onderzoek worden later verwacht.

Radio Heemskerk

De Historische Kring Heemskerk (HKH) en Radio Heemskerk hebben een gezamenlijk project gestart waarbij elke zondag tussen 12.00 en 13.00 uur een uitzending gewijd wordt aan een aspect van de geschiedenis van Heemskerk in het algemeen en de werkzaamheden van de HKH in het bijzonder. De archeologische werkgroep werd vijf maal voor een uitzending uitgenodigd om te vertellen over de diverse werkzaamheden en projecten betreffende archeologie, geschiedenis en educatie. In het nieuwe jaar komt hierop nog een vervolg.

Dag van het park

De werkgroep heeft, op uitnodiging van de gemeente, op 25 mei, de Dag van het Park, met een informatiestand gestaan bij het archeologisch monument Oud-Haerlem. Ondanks het slechte weer kon er toch nog veel informatie worden gegeven. De bezoekers die het slechte weer trotseerden waren zeer geïnteresseerd in de achtergrond en geschiedenis van het monument.

Monumentenlijst

De gemeente Heemskerk is bezig met een uitbreiding van de huidige monumentenlijst en het opstellen van een erfgoednotitie waarin het beleid ten aanzien van monumenten en archeologie wordt geregeld. In samenwerking met de HKH heeft de werkgroep een lijst van mogelijke monumenten opgesteld en adviezen gegeven voor het opstellen van de erfgoednotitie.

De werkgroep heeft ook twee archeologische sites voorgedragen om tot monument te worden verklaard. Deze betreffen het voormalige lusthof "Jagerslust" of "de Vlotter". Op dit terrein staat nog een tuindershuisje, gebouwd op de fundamenten van het voormalige huis. Dit huisje dreigde onder de sloophamer te verdwijnen. Met de hulp van M. Harsveld van de afdeling Zaanstreek van de AWN is het van de sloop gered. De tweede site betreft het kerkhof rond de Nederlands Hervormde kerk waar nog restanten van de fundamenten van het koor aanwezig zijn alsmede graftombes uit de vijftiende eeuw.

Dit alles heeft geresulteerd in een artikel in de Heemskring nummer 40 (november 2008), het blad van de HKH. In het artikel worden de aanwezige monumenten en in het bijzonder de drie archeologische monumenten onder de aandacht van de leden gebracht.

Open Monumentendag

Tijdens de open monumentendagen heeft de werkgroep op zaterdag een tentoonstelling ingericht in Fort Sint Aagtendijk in Beverwijk en op zondag in Fort Veldhuis in Heemskerk. Het thema "Sporen" werd toegelicht aan de hand van vele foto's van allerlei grondsporen en bodemvondsten met gebruikssporen, slijtsporen, brandsporen enz. Ook teksten op bordjes werden als "Sporen van Gedachtegoed" getoond. De gemeente Beverwijk heeft royaal gefaciliteerd.

In Beverwijk bezochten ruim 170 mensen de tentoonstelling, in Heemskerk 129 (op een totaal van 400 respectievelijk 250 bezoekers van de forten).

Educatie

De werkgroep heeft naar aanleiding van de opening van de katholieke basis school "De Lunetten" een maand lang presentaties en voordrachten gehouden voor alle groepen. Ook werden een paar vitrines en infoborden in de school opgesteld met vondsten en informatie. In de vitrines waren vondsten gelegd die tot de verbeelding spraken van de kinderen, zoals kinderspeelgoed uit vroegere tijden, botmateriaal, kanonskogels en eetgerei. De infoborden gingen over de archeologische monumenten in de omgeving en de vele kastelen die hier hebben gestaan. Voor de vier hoogste groepen werd een powerpoint presentatie gegeven over archeologie en de historie van de omgeving. De vier lagere groepen mochten scherven en botten bekijken en bevoelen. De geschiedenis van het archeologische monument Oud-Haerlem werd op een voor hen begrijpelijke wijze verteld als een spannend verhaal over een belegerd kasteel. In totaal werd aan 560 kinderen voorlichting gegeven.

De hele school was betrokken bij de themamaand "Historische omgeving van de Lunetten" met excursies naar Museum Kennemerland en de tentoonstelling "Schatten onder je voeten / Het land van Hilde". Ook werden themalessen over de historie en praktijklessen met een metaaldetector gegeven. Hierbij vond één van de leerlingen een ornament van een klok met een geschatte ouderdom van meer dan de 50 jaar oud, dat in hun ogen al heel oud is. Iedereen was na afloop zeer tevreden. Het geheel werd afgesloten met een tentoonstelling, speciaal voor de ouders, over alles wat de kinderen hadden gedaan. Ook in de pers werd over deze tentoonstelling geschreven.

Fietstocht

Het Kennemer College organiseert ieder jaar een fietstocht voor de derdeklassers door Heemskerk en Beverwijk waarbij op belangrijke punten mensen staan van de beide historische verenigingen om uitleg te geven over markante objecten in de omgeving. De leerlingen dienen na afloop hierover een presentatie te maken. De werkgroep werd door de HKH uitgenodigd om ter plekke een uitleg te geven over het archeologisch monument Oud-Haerlem. De reacties van de leerlingen waren, ondanks het zeer slechte weer, heel erg leuk. Het feit dat het weiland met daarin een paar heuveltjes de resten herbergde van een belangrijk kasteel werd met verbazing en ontzag aangehoord.

Website

Sinds 16 mei heeft de werkgroep een eigen website www.awn-beverwijk-heemskerk.nl

Met de hulp van M. de Boer van de afdeling Zaanstreek van de AWN is er een duidelijke en informatieve website gestart die al aardig wat bezoekers heeft getrokken. Naar aanleiding van de laatste monumentendag met als thema "Sporen" is er een tentoonstellingspagina gemaakt met allerlei menselijke en dierlijke sporen op archeologische voorwerpen.

Roel van Gulik, voorzitter ; met bijdragen van Jaap Hendrikse en Ria Vet